

A mindennapi életünk olyan, amilyen. Ismerjük és tudjuk, hogy vannak olyan szegmensei, amelyektől meg akarunk szabadulni, ha ún. szépirodalmat olvasunk. Mert ugye az irodalom kiemel a mindennapok „mocskából” és megtisztítja a lelket. Vagy nem. Vagy csak nem akarunk szembenézni azzal, hogy az irodalom adott esetben gond nélkül elviseli, ha a tömegkultúra mélyére helyezik kísérleti okokból kifolyólag. Ilyen kísérlet a *Bébikommandó* is. Úgy gondolom, hogy azok a legjobb szövegek, amelyek nem akarnak klasszikus értelemben „irodalmiak” lenni. Lovas Ildikó azt írja a kötet fülszövegében, hogy forgatása közben az olvasó magának is megőrülhet. Ez tökéletesen igaz, de csak akkor, ha elfogadja a saját valóságát. Csak ha nem akar valamilyen fennkölt irodalmi valóságot kapni a szövegtől, hanem beéri annyival, amit megkap a mindennapokban. Ez azonban egyáltalán nem negatív tulajdonsága a *Bébikommandó*nak, sőt emiatt válik igazán érdekessé.

Nem azért nehezen lehetető, mert elkalauzol minket egy ismeretlen álomvilágba, hanem mert végigvezet minket saját világunk „poklán”. Ez a pokol pedig a beismerés, hogy tudjuk, miről ír Debreceeni Boglárka.

Amint elkezdünk nevetni a humorán, már elvesztünk, ugyanis rá kell eszmélnünk, hogy mindennapjainknak tényleg részei az elitkultúrából igencsak kilógó tévészereplők, az idegesítő vásárlók, a magyar kórházak mindennapi viszontagságai. A novellák azzal szembesítenek bennünket, hogy akár tetszik, akár nem, ez is az irodalom része. Hogy magas-e vagy sem, az egyáltalán nem

érdeklí Debreceenit. Csupán a képünkbe vágja azt, amiben élünk. Ismerős szépirodalmi sorokat kapunk popkultúrával leöntve. De mindkettő a miénk. Mindkettő a mi társadalmi energiánkhöz tartozik. Ezt pedig át is fogjuk érezni, ha végigolvassuk a kötetet, amely Herr Bringával, a

fotómodellekre vadászó, Wink cipős futóval kezdődik és Kertész Imre-idézettel zárul. Kell ennél több?

BARTHA ÁDÁM

(*FISZ Könyvek, Budapest, 2010, 170 oldal, 2200 Ft*)

MAREK KRAJEWSKI: *Halál Breslauban*

A krimi az egyes nemzetekre vonatkozó sztereotípiák felől nézve is hálás műfaj. Az ember irigységgel ve-

gyes elismeréssel forgatja például a skandináv krimiket, melyekben nem szégyellik szélesre tární a sötét titkokat rejtő polgári otthonok, sufnik és vidéki pajták ajtóit, betekintést engedve az élére vasalt hétköznapiak mögött meghúzódó rettenetes bűnökre. Nem is beszélve arról, hogy minden második ilyen regényben szembenéznek a náci kollaborációt illető nemzeti elfojtásokkal is. De nem kell ilyen messzire menni, hiszen Ausztriá-

ban is dolgozik egy lelkes alkotó, aki előszeretettel vesz mintát a hétköznapi osztrák gyarlóságokból.

Azt, hogy mindezen példákhoz képest milyen a lengyel krimi, és hogy mi mindent árul el a lengyelek kollektív önképéről, netán önámításairól, nos, ezt egyetlen könyv alapján nehéz lenne megmondani. Az mindenesetre tény, hogy a nemrég magyarul is megjelent *Halál Breslauban* című noir hatalmas sikersorozat elindítójává vált hazájában, tehát élhetünk a gyanúperrel, valamire nagyon ráértett a szerző.

A polgári foglalkozására nézve klasszifikológus Marek Krajewski kor- és helyszínválasztása merész, de kifizetődő húzásnak bizonyult, és egészen biztosan hozzájárult könyve sikeréhez szülőhazájában éppúgy, mint külföldön.

A történet a harmincas években játszódik. A náci egyre erősödő befolyása fokozatosan kriminalizálja a közéletet is. Hogy még összetettebb legyen a helyzet, a regény helyszínéül Krajewski Breslaut, mai nevén Wrocławot választotta, amely akkoriban német fennhatóság alatt állt. Ezzel a szerzőnek sikerült olyan izgalmas játékteret választania, melyet a különféle háttérhelyzetek, illetve a különböző törésvonalak jelölnek ki.

Itt van rögtön a főszereplő, Eberhard Mock, a helyi német rendőrség detektívfelügyelője. Élveteg, kiábrándult, de a szakmáját eltökélten gyakorló figura. Az úgynevezett kemény krimik magányos magánköpihoz hasonlóan ellentmondásos személyiség: amellet, hogy minden ízében kiélvezi az utolsókat rúgó weimari kor dekadens miliőjét, Mock is rendelkezik egyfajta sajátos morális küldetéstudattal. Munkája nem csupán a sötét bűnök és az egyre durvább bűnelkövetések elleni keresztes hadjárat, hanem nagyon is prózai szelmalomharc többek között a rendőrséget megosztó politikai játszmák szereplőivel szemben. Helyzetét tovább nehezíti, hogy egy félig-meddig idegen, kettős kultúrájú város díszletei között kell helyt állnia. A regény történetvázát meghatározó bűntény

utáni nyomozásban Mocknak társa is akad, Herbert Anwaldt, aki a városhoz hasonlóan kettős identitással bír, ráadásul gyerekkori traumák okozta rémképek gyötörik. A téboly és a halál pedig mintha minden sarkon ott leleselkedne Breslauban.

A könyv tehát izgalmas közép-európai kriminek ígérkezik, ám a regényben előre haladva számos kétely is felmerülhet az olvasóban. Maga a cselekmény például egy kissé valószínűtlen bosszútörténet köré szerveződik. A messzi múltba vesző, több évszázada bekövetkezett események miatt vesznek rituálisan elégtételt egy fiatal lányon, Marietta von der Maltenen, akit gyomrában skorpiókkal találunk meg. Ám mindez nem elég, a szerző mintha túlságosan is élvezetét lelné abban, hogy komor tónusokkal fesse meg és baljós jóslatokkal rendezze be képzeletbeli, ám történetileg nagyon is hitelesen újraalkotott városát. Az olvasó nem győzi követni a mindenféle perverzciókkal és titkos társaságokkal, illetve víziókkal megterhelt történeteszálát.

Krajewski mentségére legyen mondva, hogy korfestésben nagyon erős, szinte utcakövenként rekonstruálja a várost, és a rendőrségi jegyzőkönyvek visszafogottságát idéző stílusa képes magával ragadni az olvasót, bár a kissé öncélú brutalitás vagy a pszichologizáló víziók sem állnak távol tőle. Ellentmondásos mű egy ellenmondásos és egyre kegyetlenebb világról, a lengyel–német vi-

szony sötét lapjaira írt olvasmányos széljegyzet, és nem utolsósorban remek kedvcsináló egy boroszlói városnézéshez.

P. SZATHMÁRY ISTVÁN

*(Fordította Hermann Péter,
Magvető Kiadó, Budapest, 2010,
320 oldal, 2990 Ft)*

HERTA MÜLLER: *Lélegzethinta*

Epekeserű üresség, talpalatnyi hely az éhség és az éhhalál között. Ez volt. Ma pedig ma van. Holnap pedig holnap. Hol van itt helye a túl sok félelemnek? Itt sem a szégyent, sem pedig a borzongást nem engedheti meg magának az ember. Ebből a szempontból a láger „praktikus világ”. Herta Müller lágere viszont nem egyszerű diktatúra-láger, nem pusztán az itt és most karkai borzalmakat feltáró világa, nem egy „karamellillatú lágerkorzó”, ahol frissen sült kenyér, meleg őszibarack, kandírozott dió, sült padlizsán, vaníliás rétes illata gőzölög... Ezen a „Platzon” kiég az emlékezet, nem marad a helyén semmi más, csak a „lélegzethinta”. Ebben a táborban pedig még tánc is van! Ráadásul a lélegzetnek is van tánca, s mind közül ez a legfélelmetesebb. Ide-oda rángani, belezuhanni egy-egy szédüléshullámba, fájni, hogy nem vagyunk önmagunk, az